

Vergaderjaar 2018–2019

33 694

Internationale Veiligheidsstrategie

Nr. 39

LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 8 februari 2019

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Minister van Buitenlandse Zaken en de Minister van Defensie over de brief van 27 november 2018 inzake Nederlandse conclusie over de Russische schending van het INF-verdrag (Intermediate-Range Nuclear Forces) (Kamerstuk 33 694, nr. 34).

De Ministers hebben deze vragen beantwoord bij brief van 29 januari 2019. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Pia Dijkstra

De griffier van de commissie,
Van Toor

1

Kunt u aangeven of de VS het ultimatum van 4 december jl. aan Rusland betreffende het niet nakomen van het verdrag inzake Intermediate-range Nuclear Forces (INF) heeft gesteld in afstemming met alle NAVO-lid-staten? Zo ja, waarom is dit niet opgenomen in de gezamenlijke verklaring naar aanleiding van de NAVO-bijeenkomst van ministers van Buitenlandse Zaken op 4-5 december jl?

Ja, de VS heeft dit besluit genomen in afstemming met de NAVO-bondgenoten. De VS heeft op ambtelijk en politiek niveau uitgebreid met bondgenoten geconsulteerd. De NAVO is echter geen partij in het INF-verdrag en daarom is het Amerikaanse besluit niet opgenomen in de gezamenlijke NAVO-verklaring.

2

Schaart Nederland zich achter het door de VS gestelde ultimatum? Zo ja, welke mogelijke vervolgstappen en consequenties liggen op tafel indien Rusland zich bij het verstrijken van het ultimatum nog steeds niet aan het INF-verdrag heeft geconformeerd?

Nederland en alle NAVO-bondgenoten steunen dit besluit en roepen Rusland op om zo spoedig mogelijk terug te keren naar complete en verifieerbare naleving van het verdrag. Indien Rusland ondanks alles het INF-verdrag blijft ondermijnen, en de VS vervolgens uit dit Russische gedrag definitieve conclusies moet trekken, moeten Nederland en NAVO-bondgenoten zich beraden over vervolgstappen in het licht van de dan ontstane situatie – zowel op het vlak van defensie en afschrikking als op het vlak van wapenbeheersing. In NAVO-verband vinden de nodige voorbereidingen op dit scenario plaats.

3

Welke stappen hebben de VS in voorbereiding indien Rusland zich bij het verstrijken van het ultimatum nog steeds niet aan het INF-verdrag heeft geconformeerd?

De VS heeft publiekelijk gecommuniceerd in dat geval van plan te zijn artikel 15.2 van het verdrag in werking te laten treden, dat voorziet in de mogelijkheid het verdrag op te zeggen.

4

Hoe duidt het kabinet het door de VS gestelde ultimatum aan Rusland?

Het kabinet veroordeelt de Russische schending van het INF-verdrag, en roept Rusland op om gebruik te maken van deze laatste kans om terug te keren naar een verifieerbare naleving van het verdrag. Een eenzijdige Russische schending van het INF-verdrag kan niet oneindig worden geaccepteerd.

5

Welke stappen worden momenteel gezet om Rusland te bewegen zich weer aan het INF-verdrag te conformeren?

6

Op welke wijze zal Nederland zich de komende tijd – zoals in de Kamerbrief van 27 november jl (Kamerstuk 33 694, nr. 34). gesteld – «proactief blijven inspannen» om het INF-verdrag overeind te houden?

Antwoord op vragen 5 en 6:

Het betreft een combinatie van druk en dialoog. Enerzijds maken NAVO-bondgenoten duidelijk aan Rusland dat het geen enkel

militair voordeel zal ontleen aan het schenden van het INF-verdrag. Anderzijds blijven de VS en NAVO-bondgenoten hun bereidheid herhalen tot het voeren van een oprechte dialoog. Nederland brengt deze boodschap bilateraal en multilateraal over aan Rusland, heeft zich duidelijk uitgesproken over deze kwestie tijdens de NAVO-Rusland Raad op 25 januari jl. en steunt pogingen van de VS om binnen het raamwerk van het INF-verdrag gesprekken aan te gaan over de Russische INF-schending. Maar uiteindelijk ligt de bal nu bij Rusland.

7

Op welke vervolgstappen op zowel militair gebied als op het vlak van wapenbeheersing wordt in de Kamerbrief van 27 november jl (Kamerstuk 33 694, nr. 34). bedoeld? Is het kabinet bereid geen onomkeerbare stappen op militair gebied en op het vlak van wapenbeheersing te ondernemen zonder de Kamer hierover vooraf te informeren? Zo nee, waarom niet?

In NAVO-verband vinden de nodige voorbereidingen plaats voor het scenario waarin Rusland niet tot inkeer komt. De overleggen gaan over het nemen van mogelijke aanpassingen op het gebied van de bondgenootschappelijke militaire houding, alsook oriëntaties op de mogelijkheden op het gebied van wapenbeheersing. Uw Kamer zal hierover worden geïnformeerd.

8

Is het kabinet bereid alles op alles te zetten om een hernieuwde wapenwedloop te voorkomen? Zo ja, op welke wijze? Zo nee, waarom niet?

Nederland zet zich sinds jaar en dag waar mogelijk in voor conventionele en nucleaire ontwapening. Hoewel de groot-schalige Russische investeringen in nieuwe wapensystemen en de assertieve Russische retoriek niet genegeerd kunnen worden, blijft het kabinet zich ervoor inzetten het eventuele einde van het INF-verdrag niet te laten uitmonden in een wapenwedloop.

9

Wat bedoelt u met het gegeven dat Rusland de nieuwe grondgelanceerde kruisvluchtwapens op dit moment «introduceert»? Betekent dit dat de kruisvluchtwapens reeds operationeel inzetbaar zijn?

Ja, deze wapens zijn op dit moment reeds operationeel inzetbaar. Met het introduceren van een wapen binnen de krijgsmacht wordt bedoeld dat het wapen de testfase heeft doorstaan en verstrekt wordt aan de operationele eenheden.

10

Hoe groot is het Russische arsenaal SSC-8 kruisvluchtwapens momenteel en waar zijn ze gestationeerd?

Deze informatie is gerubriceerd en kan niet worden gedeeld.

11

Kunt u meer specifiek aangeven wat het bereik is van deze Russische kruisvluchtwapens? Maakt het voor de bescherming van het Nederlands grondgebied nog uit of deze wapens in de Russische enclave Kaliningrad staan of niet?

Het bereik van deze wapens is substantieel groter dan 500 km. Over het exacte bereik kunnen geen mededelingen worden gedaan. Een opstelling van deze specifieke systemen in

Kaliningrad heeft een aanzienlijk negatief effect op de waarschuwingstijd. Ook nu ligt Nederland overigens reeds binnen het bereik van Russische zee- en luchtgelanceerde zgn. dual capable kruisvluchtwapens die niet onder het INF-verdrag vallen.

12

Wat onderneemt u allemaal, eventueel samen met andere landen, voor het behoud van dit belangrijke wapenbeheersingsverdrag?

Nederland brengt deze boodschap bilateraal en multilateraal over aan Rusland, maakt zich hard voor een NAVO-Rusland Raad over deze kwestie, en steunt pogingen van de VS om binnen het raamwerk van het INF-verdrag gesprekken aan te gaan over de Russische INF-schending. Maar uiteindelijk ligt de bal nu bij Rusland.

13

Wat voor type inlichtingen bevestigen nu dat Rusland het INF-verdrag schendt?

Deze informatie is gerubriceerd en kan niet worden gedeeld.

14

Op basis waarvan kan Nederland eigenstandig bevestigen dat Rusland een grondgelanceerd kruisvluchtwapen heeft ontwikkeld met een bereik van meer dan 500 km, hetgeen onder het INF-verdrag verboden is?

De bevestiging is gebaseerd op de analyse van eigenstandig verkregen inlichtingen en partnerinlichtingen. Over de aard van de inlichtingen kunnen verder geen uitspraken worden gedaan.

15

Bent u bereid meer te delen over de informatie op basis waarvan wordt geconstateerd dat Rusland het verdrag schendt? Zo nee, waarom niet?

Deze informatie is gerubriceerd en kan niet in het openbaar worden gedeeld.

16

Ziet u mogelijk serieuze consequenties voor de militaire verhoudingen, strategische stabiliteit en daarmee de veiligheid in Europa als het INF-verdrag wordt opgezegd door de VS? Zo ja, hoe verhouden die zich tot de situatie waarin het verdrag wordt behouden?

De onder het INF-verdrag vallende Russische wapensystemen – met hun zeer geringe «footprint», korte vluchttijden, beperkte waarschuwingstijd en de mogelijkheid deze wapensystemen te voorzien van nucleaire ladingen – kunnen in tijden van oplopende spanning en gedurende crises een sterk destabiliserende werking hebben. Daarnaast draagt het bij aan de Russische regionale conventionele en nucleaire afschrikking. Het geeft Rusland meer mogelijkheden om dwang uit te oefenen. Hierdoor hebben deze wapensystemen een negatieve invloed op de Europese veiligheid. Bovendien zijn er bredere veiligheidsconsequenties: indien het INF-verdrag wordt opgezegd, zal dit ook de bredere nucleaire wapenbeheersingsarchitectuur raken.

Uiteraard is het voor de veiligheidssituatie in Europa beter indien het INF-verdrag geloofwaardig kan worden behouden, maar daarvoor moet Rusland weer terugkeren naar een complete en verifieerbare naleving van het verdrag.

17

Welke mogelijkheden biedt het INF-verdrag voor inspecties door Amerikaanse en Russische experts naar aanleiding van claims dat het verdrag niet nageleefd zou worden? Klopt het dat een dergelijke uitwisseling van experts al vele jaren niet heeft plaatsgevonden? Zo nee, wat zijn dan de feiten?

18

Dringt u aan op inspecties door Amerikaanse en Russische experts naar aanleiding van claims dat het verdrag niet nageleefd zou worden? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op vragen 17 en 18:

Het INF-verdrag kende oorspronkelijk een wederzijds inspectieregime dat tot 2001 van kracht was. De verwachting bij het afsluiten van het INF-verdrag was dat een langere periode van verificatie niet nodig zou zijn, omdat in 2001 alle betreffende raketten zouden zijn vernietigd. Het verdrag biedt de mogelijkheid om een nieuw verificatiemechanisme overeen te komen, maar dat is vooralsnog niet gelukt.

19

Wat stelt Rusland voor nu de VS Rusland zestig dagen hebben gegeven om zich aan het INF-verdrag te houden?

Rusland heeft zich bereid getoond om nu een dialoog aan te gaan met de VS over de implementatie van het INF-verdrag. Echter, de Amerikaanse Under Secretary of State Andrea Thompson gaf aan dat Rusland vooralsnog niet bereid was uit te leggen hoe het zou terugkeren naar een complete en verifieerbare naleving van het verdrag.

20

Bent u bekend met de Russische claims dat de VS zich niet aan het INF-verdrag zouden houden? Zo nee, waarom niet?

Ja.

21

Kunt u, tot in detail, ingaan op de verschillende Russische claims dat de VS zich niet aan het verdrag zouden houden?

Hiervoor verwijst het kabinet naar het *fact sheet* «Refuting Russian Allegations of U.S. Noncompliance With the INF Treaty,» dat het Amerikaanse Department of State op 16 november heeft doen uitgaan.¹ In de INF-verklaring van 4 december 2018 hebben de NAVO ministers van Buitenlandse Zaken nogmaals bevestigd dat de VS het INF-verdrag naleeft.

22

Deelt u de opvatting dat het onwenselijk is als Amerikaanse middellangeafstandsraketten op of nabij Europese bodem worden geplaatst? Zo nee, waarom niet?

23

Heeft u de VS medegedeeld dat Nederland geen Amerikaanse middellangeafstandsraketten op of nabij eigen bodem wil hebben? Zo nee, waarom niet?

¹ <https://www.state.gov/t/avc/inf/287413.htm>

Antwoord op vragen 22 en 23:

De VS beschikt niet over grondgelanceerde middellangeafstands-raketten; zulke overbrengingsmiddelen zouden immers in strijd zijn met het INF-verdrag. Tegen deze achtergrond acht het kabinet het niet opportuun te speculeren over deze hypothetische vraag.

24

Bent u bekend met uitlatingen van (of binnen) het Amerikaanse leiderschap dat het INF-verdrag niet langer in het belang van de VS is? Hoe beoordeelt u dit?

Bedoelde uitlatingen zijn bij de regering bekend. Alle NAVO ministers van Buitenlandse Zaken hebben in de INF-verklaring van 4 december bevestigd dat het INF-verdrag van cruciaal belang is voor de veiligheid van de NAVO.

25

Wat bedoelt u met de zin dat nu de Russische schending van het INF-verdrag is bevestigd, deze niet onbeantwoord kan blijven?

De Russische schending van het INF-verdrag verstoort de militaire en strategische balans in Europa en de wereld. Teneinde deze balans zoveel mogelijk te herstellen, met het oog de stabiliteit en veiligheid van Europa en de wereld te kunnen blijven garanderen, zal gekeken moeten worden naar tegenmaatregelen. Die kunnen zowel op politiek als op militair terrein liggen, waarbij proportionaliteit van het antwoord voorop moet staan.

26

Hoe ziet een verifieerbare naleving van het verdrag eruit?

De VS heeft binnen de Speciale Verificatiecommissie onder het INF-verdrag aan Rusland kenbaar gemaakt wat de technische vereisten zijn voor een verifieerbare naleving.

27

Welke vervolgstappen zijn volgens u denkbaar indien Rusland ondanks alles het INF-verdrag blijft ondermijnen, en de VS vervolgens uit dit Russische gedrag definitieve conclusies moet trekken?

Indien Rusland gedurende de zes maanden na het opzeggen van het INF-verdrag niet terugkeert naar een verifieerbare naleving van het verdrag, zal binnen het bondgenootschap moeten worden bezien welke politieke en militaire consequenties dat heeft. Het kabinet wil niet vooruitlopen op dit consultatieproces.

28

Wordt dialoog met Rusland naar uw oordeel moeilijker of makkelijker als de VS uit het INF-verdrag stappen?

In 2013 werd duidelijk dat Rusland een wapen ontwikkelde dat zeer waarschijnlijk in strijd was met het INF-verdrag. Ondanks alle openingen die de VS sindsdien heeft geboden en ondanks veelvuldig aandringen van de VS, Nederland en andere NAVO-bondgenoten om deze kwestie op een substantiële en transparante manier aan te pakken, is Rusland hier nooit serieus op ingegaan. De kwaliteit van de met Rusland gewenste dialoog laat zich niet meten in termen van moeilijk of makkelijk, maar in

het uiteindelijke resultaat. Tot op heden valt dat resultaat tegen, maar dat laat onverlet dat Nederland het van groot belang acht dat de VS en Rusland moeten blijven proberen de dialoog te voeren – niet in de laatste plaats om ongevallen, misverstanden en escalatie te vermijden en wederzijdse transparantie op militair gebied te bevorderen.